

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 14. 9. 2016
COM(2016) 596 final

2016/0278 (COD)

Návrh

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY

**o určitých povolených spôsoboch používania diel a iných materiálov chránených
autorským právom a s ním súvisiacimi právami v prospech osôb, ktoré sú nevidiace,
zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania, a o zmene smernice
2001/29/ES o zosúladiení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv
v informačnej spoločnosti**

(Text s významom pre EHP)

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

• Dôvody a ciele návrhu

Navrhovanou smernicou sa zosúladí právo Únie s medzinárodnými záväzkami EÚ podľa Marrákešskej zmluvy o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania (ďalej len „Marrákešská zmluva“).

Marrákešská zmluva bola prijatá v roku 2013 v rámci Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO) s cieľom uľahčiť dostupnosť a cezhraničnú výmenu kníh a iných tlačených materiálov v prístupných formátoch na celom svete. Únia¹ zmluvu podpísala v apríli 2014. V zmluve sa od strán požaduje, aby zabezpečili výnimky alebo obmedzenia v súvislosti s autorskými právami a súvisiacimi právami v prospech nevidiacich, zrakovo postihnutých osôb a osôb s inou poruchou čítania a aby umožnili cezhraničnú výmenu špeciálnych formátov kníh vrátane audiokníh a iných tlačených materiálov medzi krajinami, ktoré sú stranami zmluvy. Únia sa tak politicky zaviazala vykonávať zmluvu, ktorú Rada aj Európsky parlament medzitým posilnili. Komisia v októbri 2014 samostatne predložila návrh rozhodnutia Rady o ratifikácii Marrákešskej zmluvy Európskou úniou. Rada v máji 2015 predložila Komisii žiadosť podľa článku 241 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), v ktorej zdôraznila svoje plné odhodlanie zasadiť sa za urýchlené nadobudnutie platnosti Marrákešskej zmluvy, a požiadala Komisiu, aby bezodkladne predložila legislatívny návrh na zmenu právneho rámca Únie v súlade so zmluvou.

Oprávnené osoby podľa Marrákešskej zmluvy, t. j. osoby, ktoré sú nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania (ďalej len „oprávnené osoby“), čelia mnohým prekážkam v prístupe ku knihám a iným tlačeným materiálom chráneným autorskými alebo súvisiacimi právami. Dostupnosť kníh vo formátoch, ktoré sú prístupné pre osoby s poruchami čítania, sa odhaduje na 7² až 20 %³ aj napriek tomu, že digitálna technológia značne zjednodušuje prístupné publikovanie⁴. Prístupné formáty sú napríklad Braillovo písmo, tlač s veľkým písmom, elektronické knihy a audioknihy so špeciálnou navigáciou, zvukový opis a rozhlasové vysielanie.

Cieľom navrhovanej smernice je zvýšiť dostupnosť diel a ďalších chránených materiálov, napr. kníh, odborných časopisov, novín, zábavných časopisov alebo iných písomných materiálov, partitúr a iných tlačených materiálov vrátane zvukovej podoby, vo formátoch, ktoré sú prístupné pre oprávnené osoby. Dosiahne sa to zabezpečením toho, že sa všetky oprávnené osoby a organizácie zastupujúce ich potreby na neziskovom základe budú môcť spoliehať na povinnú a harmonizovanú výnimku z autorského práva a súvisiacich práv v rámci Únie. To umožní sprístupniť kópie diel a iných materiálov, ktoré by inak neboli dostupné a ktoré už boli uverejnené alebo sprístupnené, v prístupnom formáte. Navrhovanou smernicou by sa v tomto smere zmenil existujúci právny rámec Únie a zabezpečilo by sa, aby sa kópie v prístupnom formáte vyhotovené v jednom členskom štáte mohli šíriť a bol k nim prístup v celej únii. Pokiaľ ide o povinnosti uložené Marrákešskou zmluvou v súvislosti

¹ Rozhodnutie Rady 2014/221/EÚ zo 14. apríla 2014 o podpise Marrákešskej zmluvy o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania v mene Európskej únie (Ú. v. EÚ L 115, 17.4.2014, s. 1).

² LISU for the Royal National Institute of Blind People (RNIB), Availability of accessible publications - 2011 update (Dostupnosť prístupných publikácií – aktualizácia z roku 2011), október 2011.

³ Catherine Meyer-Lereculeur, Exception „handicap“ au droit d’auteur et développement de l’offre de publications accessibles à l’ère numérique, máj 2013.

⁴ Tieto čísla označujú dostupnosť v niektorých, ale nie všetkých prístupných formátoch.

s cezhraničnou výmenou kópií v prístupnom formáte medzi Úniou a tretími krajinami, ktoré sú stranami zmluvy, táto smernica by sa mala vnímať spoločne s nariadením [...].

Navrhovaná smernica je zároveň v súlade s povinnosťami Únie vyplývajúcimi z Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „UNCRPD“). EÚ je viazaná dohovorom UNCRPD od januára 2011 v súlade s rozhodnutím Rady 2010/48/ES⁵. Ustanovenia vymedzené v dohovore UNCRPD sa tak stali neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku Únie. V dohovore UNCRPD sú pritom zakotvené právo na prístup k informáciám a právo ľudí so zdravotným postihnutím zúčastňovať sa na kultúrnom živote tak, ako to môžu robiť ostatní. V jeho článku 30 sa od strán dohovoru požaduje, aby podnikli všetky primerané kroky a v súlade s medzinárodným právom zabezpečili, že zákony na ochranu práv duševného vlastníctva nebudú vytvárať neprimerané ani diskriminačné prekážky, pokiaľ ide o prístup osôb so zdravotným postihnutím ku kultúrnym materiálom. Vo svojich záverečných pripomienkach k úvodnej správe Európskej únie⁶ prijatej 4. septembra 2015 Výbor Organizácie Spojených národov pre práva osôb so zdravotným postihnutím vyzval Úniu, aby prijala všetky primerané opatrenia na čo najskoršie vykonávanie Marrákešskej zmluvy.

• **Súlád s existujúcimi ustanoveniami v danej oblasti politiky**

Únia prijala niekoľko smerníc v oblasti autorského práva a s ním súvisiacich práv, ktorými sa zabezpečuje právna istota a vysoká úroveň ochrany pre držiteľov práv. Práva, ktoré súvisia s navrhovanou smernicou, sú v súčasnosti harmonizované v rámci smernice 2001/29/ES o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti (ďalej len „smernica 2001/29/ES“)⁷, v rámci smernice 2006/115/ES o nájomnom práve a výpožičnom práve a o určitých právach súvisiacich s autorskými právami v oblasti duševného vlastníctva⁸, v rámci smernice 96/9/ES⁹ o právnej ochrane databáz a v rámci smernice 2009/24/ES o právnej ochrane počítačových programov¹⁰.

V práve Únie sa takisto v súvislosti s týmito právami stanovuje množstvo výnimiek alebo obmedzení, ktoré za určitých podmienok a na účel dosiahnutia určitých politických cieľov umožňujú využívať obsah bez povolenia držiteľa práva. V tejto súvislosti boli uznané potreby dostupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím, pričom sa na ne myslí konkrétne v článku 5 ods. 3 písm. b) smernice 2001/29/ES. V tomto ustanovení sa členským štátom umožňuje zaviesť výnimky alebo obmedzenia v súvislosti s autorským právom a súvisiacimi právami v prospech osôb so zdravotným postihnutím vrátane porúch čítania, pokiaľ ide o použitie, ktoré priamo súvisí so zdravotným postihnutím, má nekomerčný charakter a je v rozsahu, ktorý je potrebný vzhľadom na daný druh postihnutia. V súlade s požiadavkami Marrákešskej zmluvy bude výnimka zavedená navrhovanou smernicou pre členské štáty povinná a bude sa

⁵ Rozhodnutie Rady 2010/48/ES z 26. novembra 2009 o uzatvorení Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím Európskym spoločenstvom (Ú. v. EÚ L 23, 27.1.2010, s. 35).

⁶ CRPD/C/EU/CO/1, dostupné na stránke: http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRPD/Shared%20Documents/EUR/CRPD_C_EU_CO_1_21617_E.doc.

⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti (Ú. v. ES L 167, 22.6.2001, s. 10 – 19).

⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/115/ES z 12. decembra 2006 o nájomnom práve a výpožičnom práve a o určitých právach súvisiacich s autorskými právami v oblasti duševného vlastníctva (Ú. v. EÚ L 376, 27.12.2006, s. 28 – 35).

⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 96/9/ES z 11. marca 1996 o právnej ochrane databáz (Ú. v. ES L 77, 27.3.1996, s. 20 – 28).

¹⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES z 23. apríla 2009 o právnej ochrane počítačových programov (Ú. v. EÚ L 111, 5.5.2009, s. 16 – 22).

vzťahovať na práva, ktoré boli harmonizované na úrovni Únie a ktoré sú relevantné z hľadiska vyhotovenia a šírenia kópií v prístupnom formáte v zmysle Marrákešskej zmluvy. Výnimkou sa dopĺňajú existujúce nepovinné výnimky alebo obmedzenia stanovené v článku 5 ods. 3 písm. b) smernice 2001/29/ES, a to v podobe zavedenia povinnej výnimky v prospech oprávnených osôb, ktorá bude platná na celom vnútornom trhu.

- **Súlad s ostatnými politikami Únie**

Prijatím tejto smernice sa Únia usiluje zaručiť, aby mali všetky oprávnené osoby prístup ku knihám, odborným časopisom, novinám, zábavným časopisom alebo iným písomným materiálom, partitúram a iným tlačným materiálom v zásade na rovnakej úrovni, ako majú osoby bez takéhoto postihnutia alebo poruchy, a aby sa na dosiahnutie tohto cieľa využil úplný potenciál vnútorného trhu. V tomto smere je navrhovaná smernica v súlade s ostatnými právnymi predpismi a iniciatívami prijatými na úrovni Únie a zároveň ich dopĺňa tak, aby sa využívala sila nášho jednotného trhu a aby sa vo všetkých smeroch naplno využil jeho potenciál¹¹. Patria medzi ne aj návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o prístupnosti webových lokalít orgánov verejného sektora a návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, pokiaľ ide o požiadavky na prístupnosť výrobkov a služieb (ďalej len „návrh európskeho aktu o prístupnosti“). Najmä návrh európskeho aktu o prístupnosti obsahuje povinnosť zabezpečiť, aby služby elektronických kníh poskytované na vnútornom trhu k dátumu jeho uplatňovania spĺňali určité funkčné požiadavky tak, aby boli prístupné od okamihu, keď sú uvedené na trh.

2. PRÁVNÝ ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

- **Právny základ**

Právnym základom tohto návrhu je článok 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

- **Subsidiarita (v prípade inej ako výlučnej právomoci)**

Únia môže prijímať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 ZFEÚ. Cieľom tohto návrhu smernice je uľahčiť prístup k určitému obsahu chránenému autorskými právami a s nimi súvisiacimi právami pre oprávnené osoby podľa Marrákešskej zmluvy v rámci vnútorného trhu v oblasti, ktorá už je harmonizovaná právom Únie, a teda sa môže zmeniť len na základe práva Únie. Ak by Únia nezasiahla, členské štáty by tento cieľ nemohli dosiahnuť. Okrem toho z dôvodu rozsahu a účinkov možno tento cieľ lepšie dosiahnuť na úrovni Únie.

- **Proporcionalita**

Proporcionalita návrhu je zabezpečená, keďže návrh nejde nad rámec toho, čo je potrebné na splnenie povinností Únie podľa Marrákešskej zmluvy v rámci Únie.

- **Výber nástroja**

Výber smernice je v súlade s predchádzajúcimi opatreniami v tejto oblasti, najmä smernicou 2001/29/ES, ktorou sa harmonizovali práva autorov a iných držiteľov práv a zaviedla sa nepovinná výnimka alebo obmedzenie v prospech ľudí so zdravotným postihnutím. Navrhovanou smernicou by sa zmenil existujúci legislatívny rámec Únie tým, že by sa stanovila nová povinná výnimka z príslušných harmonizovaných práv a že by sa zabezpečilo, aby kópie v prístupnom formáte vyhotovené v jednom členskom štáte na základe tejto výnimky bolo možné šíriť a pristupovať k nim v celej Únii. Týmto krokom a stanovením

¹¹ Politické usmernenia predsedu Junckera.

jasného vymedzenia sa zavedie jednotný prístup k povinnostiam Únie vyplývajúcim zo zmluvy vrátane voľného obehu kópií v prístupnom formáte na vnútornom trhu, pričom oprávnené osoby získajú výnimku s potrebnou právnou istotou, pokiaľ ide o používanie, na ktoré sa výnimka vzťahuje. Zároveň tak členské štáty získavajú určitý manévrovací priestor na úpravu osobitných vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré by mohli byť priamo alebo nepriamo ovplyvnené ustanoveniami tejto smernice, napríklad v oblasti vzdelávania, zdravotnej starostlivosti a ďalších sociálnych politík.

3. VÝSLEDKY HODNOTENÍ EX POST, KONZULTÁCIÍ SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENÍ VPLYVU

• Hodnotenia ex post/kontroly vhodnosti existujúcich právnych predpisov

Cieľom navrhovanej smernice je splniť nové medzinárodné záväzky, pokiaľ ide o právo Únie. Retrospektívne hodnotenie existujúcich európskych právnych predpisov v tejto oblasti preto nie je relevantné a v tejto súvislosti sa nevyžaduje. Zohľadnili sa však dostupné informácie o súvisiacich európskych právnych predpisoch, najmä výsledky verejných konzultácií a existujúce odborné poznatky.

• Konzultácie so zainteresovanými stranami

Na účely navrhovanej smernice, ktorou sa zavádzajú ustanovenia prijaté na medzinárodnej úrovni, sa neuskutočnila nijaká osobitná konzultácia so zainteresovanými stranami. Súčasťou rozsiahlej verejnej konzultácie o revízii autorských práv EÚ, ktorú uskutočnila Komisia od decembra 2013 do marca 2014, bola takisto časť o obmedzeniach a výnimkách v prospech osôb so zdravotným postihnutím a o prístupe k dielam v prístupnom formáte a o ich obeh, čo sa týka aj Marrákešskej zmluvy¹². Okrem iných aspektov koncoví používatelia, spotrebiteľia a inštitucionálni používatelia (vrátane organizácií zastupujúcich potreby ľudí so zdravotným postihnutím a knižníc) poukázali na rozdielne vnútroštátne výnimky alebo obmedzenia, v dôsledku ktorých je náročné získať právnú istotu pri vývoze a dovoze kópií v prístupnom formáte vyhotovených na základe obmedzení alebo výnimiek z vnútroštátnych autorských práv. Títo inštitucionálni respondenti sa pritom jednotne vyjadrili, že Marrákešská zmluva by uspokojivo riešila tieto problémy. Držitelia práv a organizácie kolektívnej správy si všeobecne myslia, že sa nevyskytli nijaké problémy vyplývajúce z vnútroštátneho vykonávania nepovinnej výnimky alebo obmedzenia stanoveného v právnych predpisoch Únie. Takisto poznamenali, že súčasné trhové mechanizmy účinne riešili problém prístupu k dielam pre osoby so zdravotným postihnutím. Tento názor však nezastávali koncoví používatelia, spotrebiteľia ani inštitucionálni používatelia.

• Získavanie odborných poznatkov a ich využívanie

Pri príprave tohto návrhu neboli konkrétne získavané nijaké odborné poznatky. Komisia vzala do úvahy štúdiu z roku 2013 o uplatňovaní smernice 2001/29/ES¹³, v ktorej sa okrem iného hodnotilo uplatňovanie nepovinnej výnimky alebo obmedzenia v prospech osôb so zdravotným postihnutím stanovenej v článku 5 ods. 3 písm. b) uvedenej smernice v 11 členských štátoch.

¹² Správa o odpovediach na verejnú konzultáciu o revízii autorských práv v EÚ, júl 2014, s. 61 – 63. http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/index_en.htm.

¹³ Štúdia o uplatňovaní smernice 2001/29/ES o autorských právach a s nimi súvisiacich právach v informačnej spoločnosti, december 2013, De Wolf and partners, dostupné na stránke: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/131216_study_en.pdf, s. 417 a nasl.

- **Posúdenie vplyvu**

Navrhovanou smernicou sa bude vykonávať Marrákešská zmluva na vnútornom trhu, pričom jej cieľom je zosúladiť právo Únie s touto zmluvou. V usmerneniach pre lepšiu právnu reguláciu¹⁴ sa nevyžaduje vykonanie posúdenia vplyvu v prípade, keď Komisia nemá nijakú právomoc v oblasti danej politickej témy.

- **Základné práva**

V navrhovanej smernici sa podporuje právo osôb so zdravotným postihnutím na využívanie opatrení, ktoré sú určené na zabezpečenie ich nezávislosti, sociálnej integrácie a integrácie v zamestnaní a účasti na spoločenskom živote, ako je to zakotvené v článku 26 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“). V smernici sa tiež vyjadrujú záväzky Únie v rámci dohovoru UNCRPD. Dohovorom UNCRPD sa zaručujú osobám so zdravotným postihnutím právo na prístup k informáciám a právo na účasť na kultúrnom, hospodárskom a sociálnom živote za rovnakých podmienok, ako majú ostatní. Vzhľadom na to je odôvodnené obmedziť vlastnícke práva držiteľov práv so zreteľom na záväzky Únie vyplývajúce z charty¹⁵. Navrhovaná smernica je rozhodujúcim prvým krokom k zabezpečeniu takéhoto prístupu k informáciám a účasti na kultúrnom, hospodárskom a spoločenskom živote.

Návrh by mal obmedzený vplyv na autorské právo v zmysle vlastníckeho práva uznávaného v charte (článok 17 ods. 2)¹⁶. Treba poznamenať, že v súčasnosti všetky členské štáty do určitej miery využívajú nepovinnú výnimku z autorského práva alebo obmedzenie autorského práva podľa článku 5 ods. 3 písm. b) smernice 2001/29/ES. Dosah navrhovanej smernice na autorské právo ako vlastnícke právo sa tak obmedzí na úplnú harmonizáciu existujúcich odlišných výnimiek a obmedzení v rámci autorských práv v prospech osôb so zrakovým postihnutím alebo s inou poruchou čítania, ktoré sú platné v členských štátoch.

4. VPLYV NA ROZPOČET

Návrh nemá žiadny vplyv na rozpočet Únie.

5. ĎALŠIE PRVKY

Európsky hospodársky priestor

Navrhovaný akt sa týka záležitostí Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP), a preto by sa mal rozšíriť na EHP.

- **Plány vykonávania, spôsob monitorovania, hodnotenia a podávania správ**

Povinnosťou členských štátov je uviesť do účinnosti zákony, nariadenia a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou, a to do 12 mesiacov od jej prijatia. Od členských štátov sa bude vyžadovať, aby Komisiu informovali o opatreniach zavedených v záujme dodržania tejto smernice a o ostatných významných legislatívnych ustanoveniach prijatých v oblasti pôsobnosti tejto smernice. Komisia bude monitorovať vykonávanie

¹⁴ SWD(2015) 111 final.

¹⁵ V článku 52 ods. 1 charty sa umožňujú obmedzenia zasahujúce do uplatňovania slobôd podľa charty. Tieto obmedzenia pritom i) musí umožňovať právo a ii) musia rešpektovať podstatu týchto práv a slobôd. Okrem toho musia tieto obmedzenia iii) podliehať zásade proporcionality a môžu sa uplatňovať len vtedy, ak je to nevyhnutné a skutočne to zodpovedá cieľom všeobecného záujmu, ktoré uznáva Únia, alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných.

¹⁶ Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010, s. 389 – 403.

navrhovanej smernice a v súlade s usmerneniami pre lepšiu právnu reguláciu a najskôr päť rokov po dátume transpozície vykoná hodnotenie smernice a predloží hlavné zistenia Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, pričom tieto zistenia podľa potreby doplní návrhmi na zmenu tejto smernice. Zároveň vykoná aj hodnotenie nariadenia [...]. Komisia bude takisto monitorovať dostupnosť diel a iných materiálov v prístupných formátoch okrem formátov, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, ako aj dostupnosť diel a iných materiálov v prístupnom formáte pre osoby s iným zdravotným postihnutím v rámci Únie. Do dvoch rokov od dátumu transpozície navrhovanej smernice Komisia predloží správu o tejto problematike. Táto správa by mala obsahovať posúdenie toho, či by sa malo zvážiť rozšírenie rozsahu pôsobnosti tejto smernice v súlade s jej závermi.

- **Vysvetľujúce dokumenty**

V spoločnom politickom vyhlásení členských štátov a Komisie z 28. septembra 2011 k vysvetľujúcim dokumentom¹⁷ sa členské štáty dohodli, že v rámci informovania Komisie o opatreniach prijatých v záujme transpozície tejto smernice poskytnú Komisii aj jeden alebo viacero dokumentov vysvetľujúcich vzťah medzi ustanoveniami smernice a zodpovedajúcimi ustanoveniami ich vnútroštátnych opatrení v prípadoch, ak bude odôvodnené požadovať takéto ďalšie informácie. Vysvetľujúce dokumenty pomôžu zabezpečiť, aby sa vo všetkých vnútroštátnych právnych systémoch zaviedla povinná výnimka v súlade s touto smernicou v zmysle záväzkov Únie v rámci Marrákešskej zmluvy.

- **Podrobné vysvetlenie konkrétnych ustanovení návrhu**

V článku 1 sa stanovuje predmet a rozsah pôsobnosti návrhu. Navrhovanou smernicou sa uľahčí používanie určitého obsahu chráneného autorským právom bez povolenia držiteľa autorského práva v prospech osôb, ktoré sú nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania.

Článok 2 obsahuje vymedzenie pojmov „dielo alebo iný materiál“, „oprávnená osoba“, „kópia v prístupnom formáte“ a „povolený subjekt“, ktoré sa uplatňujú na účely navrhovanej smernice.

V článku 3 sa stanovuje povinná výnimka a uvádza sa konkrétne povolené použitie zo strany oprávnených osôb a povolených subjektov.

Článok 4 sa týka obehu kópií v prístupnom formáte na vnútornom trhu. Toto ustanovenie má za cieľ zabezpečiť, aby kópie v prístupnom formáte vyhotovené na základe výnimky stanovenej v článku 3 mohli obiehať alebo k nim bol prístup v každom členskom štáte.

V článku 5 sa stanovujú platné pravidlá ochrany osobných údajov.

V článku 6 sa uvádzajú zmeny, ktoré sa majú uskutočniť v smernici 2001/29/ES s cieľom zabezpečiť súlad s touto smernicou.

V článku 7 sa stanovuje, že Komisia predloží správu o dostupnosti diel a iných materiálov v prístupných formátoch na vnútornom trhu a pre osoby s iným zdravotným postihnutím, než na ktoré sa vzťahuje táto smernica.

¹⁷ Ú. v. EÚ C 369, 17.12.2011, s. 14.

V článku 8 sa vymedzujú opatrenia týkajúce sa hodnotenia navrhovanej smernice v súlade s pravidlami pre lepšiu reguláciu.

V článku 9 sa stanovuje harmonogram transpozície navrhovanej smernice členskými štátmi a určuje sa niekoľko sprievodných povinností, ktoré musia splniť členské štáty, napríklad povinnosť informovať Komisiu o hlavných ustanoveniach, ktorými sa vykonáva navrhovaná smernica v rámci ich vnútroštátnych právnych predpisov.

V článku 10 sa stanovuje dátum nadobudnutia účinnosti smernice a v článku 11 sa uvádza, že smernica je určená členským štátom.

Návrh

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY

o určitých povolených spôsoboch používania diel a iných materiálov chránených autorským právom a s ním súvisiacimi právami v prospech osôb, ktoré sú nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania, a o zmene smernice 2001/29/ES o zosúladiení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti

(Text s významom pre EHP)

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 114,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

po predložení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom,

so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru¹⁸,

konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom,

keďže:

- (1) Smernice Únie v oblasti autorského práva a s ním súvisiacich práv poskytujú právnu istotu a vysokú úroveň ochrany pre držiteľov práv. Tento harmonizovaný právny rámec prispieva k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu a podporuje inovácie, tvorbu, investície a výrobu nových diel, a to aj v digitálnom prostredí. Takisto sa zameriava na podporu prístupu k vedomostiam a kultúre prostredníctvom ochrany diel a iných materiálov a prostredníctvom povolenia výnimiek alebo obmedzení, ktoré sú vo verejnom záujme. Mala by sa zaručiť spravodlivá rovnováha práv a záujmov medzi držiteľmi práv a používateľmi.
- (2) Práva držiteľov práv sa harmonizujú v smernici Európskeho parlamentu a Rady 96/9/ES¹⁹, smernici Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES²⁰, smernici Európskeho parlamentu a Rady 2006/115/ES²¹ a smernici Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES²². V týchto smerniciach sa stanovuje úplný zoznam výnimiek z týchto práv a ich obmedzení, ktoré za určitých podmienok umožňujú používať obsah bez povolenia držiteľov práv tak, aby sa dosiahli určité politické ciele.
- (3) Ľudia, ktorí sú nevidiaci, zrakovo postihnutí alebo postihnutí inou poruchou čítania naďalej čelia mnohým prekážkam v prístupe ku knihám a iným tlačným materiálom chráneným autorskými alebo súvisiacimi právami. Je potrebné prijať opatrenia na

¹⁸ Ú. v. EÚ C , , s. .¹⁹ Ú. v. ES L 77, 27.3.1996, s. 20 – 28.²⁰ Ú. v. ES L 167, 22.6.2001, s. 10 – 19.²¹ Ú. v. EÚ L 376, 27.12.2006, s. 28 – 35.²² Ú. v. EÚ L 111, 5.5.2009, s. 16 – 22.

zvýšenie dostupnosti týchto diel v prístupných formátoch a na zlepšenie ich obehu na vnútornom trhu.

- (4) Marrákešská zmluva o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania (ďalej len „Marrákešská zmluva“) bola v mene Únie podpísaná 30. apríla 2014²³. Jej cieľom je zlepšiť dostupnosť diel a iných chránených materiálov v prístupných formátoch pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania. Od zmluvných strán sa v Marrákešskej zmluve vyžaduje, aby zabezpečili výnimky alebo obmedzenia v súvislosti s právami držiteľov autorských práv a s nimi súvisiacich práv na účely vyhotovovania a šírenia kópií určitých diel a iných materiálov v prístupnom formáte a na účely cezhraničnej výmeny týchto kópií. Uzavretie Marrákešskej zmluvy Európskou úniou si vyžaduje úpravu práva Únie stanovením povinnej výnimky upravujúcej používanie, diela a oprávnené osoby, na ktoré sa vzťahuje zmluva. Touto smernicou sa harmonizovaným spôsobom vykonávajú povinnosti, ktoré Únia musí splniť podľa Marrákešskej zmluvy, s cieľom zabezpečiť uplatňovanie týchto opatrení jednotne na celom vnútornom trhu.
- (5) Táto smernica je určená v prospech osôb, ktoré sú nevidiace, majú zrkové postihnutie, ktoré nemožno zlepšiť tak, aby boli zrkové funkcie týchto osôb v podstate rovnocenné so zrkovými funkciami osoby, ktorá nemá takého postihnutie, alebo majú poruchu vnímania alebo čítania vrátane dyslexie, ktorá im bráni čítať tlačene diela v podstatnej miere tak, ako to môžu robiť osoby bez takéto zdravotného postihnutia, alebo ktoré v dôsledku telesného postihnutia nie sú schopné držať knihu alebo s ňou manipulovať alebo nie sú schopné zamerať svoj zrak alebo pohybovať očami tak, ako je to bežne potrebné na čítanie. Cieľom opatrení zavedených touto smernicou je zlepšiť dostupnosť kníh, odborných časopisov, novín, zábavných časopisov a iných písomných materiálov, partitúr a iných tlačených materiálov vrátane zvukovej podoby, či už digitálnej alebo analógovej, vo formátoch, vďaka ktorým sú tieto diela a iné materiály prístupné pre tieto osoby v zásade na rovnakej úrovni ako pre osoby, ktoré netrpia takouto poruchou alebo postihnutím. Medzi prístupné formáty patrí Braillovo písmo, tlač s veľkým písmom, prispôbené elektronické knihy, audioknihy a rozhlasové vysielanie.
- (6) V tejto smernici by sa preto mali stanoviť povinné výnimky z práv, ktoré sú harmonizované právom Únie a ktoré súvisia s používaním a dielami, na ktoré sa vzťahuje Marrákešská zmluva. Ide najmä o práva na reprodukciu, verejný prenos, sprístupňovanie, distribúciu a požičiavanie, ako sa uvádza v smernici 2001/29/ES, smernici 2006/115/ES a smernici 2009/24/ES, ako aj súvisiace práva v smernici 96/9/ES. Keďže rozsah výnimiek a obmedzení požadovaných podľa Marrákešskej zmluvy zahŕňa aj diela v zvukovej podobe, ako sú audioknihy, je potrebné, aby sa tieto výnimky vzťahovali aj na súvisiace práva.
- (7) Používaním podľa tejto smernice sa myslí vyhotovovanie kópií v prístupnom formáte či už oprávnenými osobami, alebo povolenými subjektmi slúžiacimi ich potrebám – či už verejnými, alebo súkromnými organizáciami, najmä knižnicami, vzdelávacími inštitúciami a inými neziskovými organizáciami, ktorých hlavnou činnosťou alebo jednou z hlavných činností alebo poslaním vo verejnom záujme je slúžiť osobám s poruchami čítania. Súčasťou spomínaného používania je aj vyhotovovanie kópií

²³

Rozhodnutie Rady 2014/221/EÚ zo 14. apríla 2014 o podpise Marrákešskej zmluvy o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania v mene Európskej únie (Ú. v. EÚ L 115, 17.4.2014, s. 1).

v prístupnom formáte na výlučné používanie oprávnenými osobami, a to fyzickou osobou, ktorá tak koná v mene oprávnenej osoby alebo ktorá pomáha oprávnenej osobe pri tomto vyhotovovaní.

- (8) Povinnou výnimkou by sa tiež malo obmedziť právo na reprodukciu tak, aby sa umožnil každý krok potrebný na vykonanie zmien alebo konverziu, alebo prispôbenie diela alebo iného materiálu tak, aby bolo možné vyhotoviť kópiu v prístupnom formáte. To zahŕňa poskytnutie potrebných prostriedkov na navigáciu v rámci informácií v kópii v prístupnom formáte.
- (9) Výnimka by mala umožňovať povoleným subjektom vyhotovovať a šíriť kópie diel alebo iných materiálov, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, v prístupnom formáte, online aj offline v rámci Únie.
- (10) Kópie v prístupnom formáte vyhotovené v jednom členskom štáte by mali byť dostupné vo všetkých členských štátoch, aby sa zabezpečila ich lepšia dostupnosť na celom vnútornom trhu. Tým by sa znížil dopyt po zbytočnej práci pri vyhotovovaní kópií toho istého diela alebo iného materiálu v prístupnom formáte v celej Únii, čím by sa vytvárali úspory a zvyšovala by sa efektívnosť. Touto smernicou by sa teda malo zabezpečiť, aby bolo možné kópie v prístupnom formáte vyhotovené v jednom členskom štáte šíriť a pristupovať k nim vo všetkých členských štátoch. Povolený subjekt by teda mal mať možnosť šíriť tieto kópie, offline alebo online, v prospech oprávnených osôb a povolených subjektov v ktoromkoľvek členskom štáte. Okrem toho by mali mať povolené subjekty a oprávnené osoby možnosť získať takéto kópie od každého povoleného subjektu v každom členskom štáte alebo mať prístup k takýmto kópiám.
- (11) Vzhľadom na osobitnú povahu výnimky, jej cieľný rozsah a potrebu právnej istoty pre jej oprávnené osoby by členské štáty nemali mať možnosť stanovovať dodatočné požiadavky na uplatňovanie výnimky, akými sú napríklad systémy náhrad alebo predbežné overovanie komerčnej dostupnosti kópií v prístupnom formáte.
- (12) Pri akomkoľvek spracovaní osobných údajov podľa tejto smernice by sa mali dodržiavať základné práva vrátane práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života a práva na ochranu osobných údajov podľa článkov 7 a 8 Charty základných práv Európskej únie a musí sa zachovávať súlad so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES, ktorou sa upravuje spracúvanie osobných údajov, ktoré môžu vykonávať oprávnené subjekty v rámci tejto smernice a pod dohľadom príslušných orgánov členských štátov, najmä nezávislých verejných orgánov určených členskými štátmi.
- (13) Dohovorom Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „UNCRPD“), ktorého je EÚ stranou, sa zaručuje osobám so zdravotným postihnutím právo na prístup k informáciám a právo na účasť na kultúrnom, hospodárskom a sociálnom živote za rovnakých podmienok, ako majú ostatné osoby. V dohovore UNCRPD sa od strán vyžaduje, aby podnikli všetky primerané kroky a v súlade s medzinárodným právom zabezpečili, že zákony na ochranu práv duševného vlastníctva nebudú vytvárať neprimerané ani diskriminačné prekážky, pokiaľ ide o prístup osôb so zdravotným postihnutím ku kultúrnym materiálom.
- (14) Podľa Charty základných práv Európskej únie Únia uznáva a rešpektuje právo osôb so zdravotným postihnutím využívať opatrenia, ktoré sú určené na zabezpečenie ich

nezávislosti, sociálnej integrácie a integrácie v zamestnaní a účasti na spoločenskom živote.

- (15) Prijatím tejto smernice sa Únia snaží zabezpečiť, aby mali oprávnené osoby prístup ku knihám a iným tlačným materiálom v prístupných formátoch. V súlade s tým je táto smernica prvým rozhodujúcim krokom pri zlepšovaní prístupu k dielam pre osoby so zdravotným postihnutím.
- (16) Komisia bude monitorovať účinok tejto smernice. V rámci toho posúdi situáciu, pokiaľ ide o dostupnosť diel a ďalších materiálov v prístupných formátoch, na ktoré sa nevzťahuje táto smernica, ako aj o dostupnosť diel a iných materiálov v prístupných formátoch pre osoby s iným zdravotným postihnutím. Komisia bude situáciu pozorne kontrolovať. V prípade potreby sa môžu zväziť zmeny v rozsahu pôsobnosti tejto smernice.
- (17) Podľa smernice 2001/29/ES členské štáty môžu naďalej zabezpečovať výnimku alebo obmedzenie v prospech osôb so zdravotným postihnutím v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje táto smernica.
- (18) Touto smernicou sa teda sa rešpektujú základné práva a dodržiavajú zásady uznané najmä v Charte základných práv Európskej únie. Preto by sa táto smernica mala vykladať a uplatňovať v súlade s týmito právami a zásadami.
- (19) Marrákešskou zmluvou sa ukladajú určité povinnosti týkajúce sa výmeny kópií v prístupnom formáte medzi Úniou a tretími krajinami, ktoré sú stranami zmluvy. Opatrenia prijaté Úniou na účely splnenia týchto povinností sú obsiahnuté v nariadení [...], ktoré by sa malo vnímať spoločne s touto smernicou.
- (20) Cieľ tejto smernice – plnenie povinností Únie podľa Marrákešskej zmluvy s cieľom zlepšiť prístup k dielam a iným materiálom chráneným autorskými právami a s nimi súvisiacimi právami pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania v Únii – nemôžu dosiahnuť členské štáty konajúce samostatne, lebo si vyžaduje prispôbenie práva Únie. Okrem toho vzhľadom na rozsah a účinky možno tento cieľ dosiahnuť len prostredníctvom opatrení na úrovni Únie. Únia môže preto prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 Zmluvy o Európskej únii. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku táto smernica neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa.
- (21) V súlade so spoločným politickým vyhlásením členských štátov a Komisie z 28. septembra 2011 k vysvetľujúcim dokumentom²⁴ sa členské štáty zaviazali, že v odôvodnených prípadoch pripoja k oznámeniu o transpozičných opatreniach jeden alebo viacero dokumentov vysvetľujúcich súvislosť medzi zložkami smernice a zodpovedajúcimi časťami vnútroštátnych transpozičných nástrojov. V súvislosti s touto smernicou sa zákonodarca domnieva, že zasielanie takýchto dokumentov je odôvodnené.

²⁴ Ú. v. EÚ C 369, 17.12.2011, s. 14.

PRIJALI TÚTO SMERNICU:

Článok 1

Predmet a rozsah pôsobnosti

V tejto smernici sa ustanovujú pravidlá používania niektorých diel a iných materiálov bez povolenia držiteľa práv v prospech osôb, ktoré sú nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania.

Článok 2

Vymedzenie pojmov

Na účely tejto smernice sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

1. „dielo alebo iný materiál“ je dielo vo forme knihy, odborného časopisu, novín, zábavného časopisu alebo iných písomných materiálov vrátane partitúr a súvisiacich ilustrácií v akomkoľvek médiu, a to aj v zvukovej podobe, akou sú napríklad audioknihy, ktoré je chránené autorským právom alebo s ním súvisiacimi právami a ktoré je uverejnené alebo inak zákonne sprístupnené verejnosti;
2. „oprávnená osoba“ je:
 - a) osoba, ktorá je nevidiaca;
 - b) osoba, ktorá má zrkové postihnutie, ktoré nemožno zlepšiť tak, aby boli zrkové funkcie tejto osoby v podstate rovnocenné so zrkovými funkciami osoby, ktorá nemá takého postihnutie;
 - c) osoba, ktorá má poruchu vnímania alebo čítania vrátane dyslexie, v dôsledku čoho nie je schopná čítať tlačene diela v podstate v rovnakej miere ako osoba, ktorá netrpí takouto poruchou alebo postihnutím; alebo
 - d) osoba, ktorá v dôsledku telesného postihnutia nie je inak schopná držať knihu alebo s ňou manipulovať alebo zamerať svoj zrak či hýbať očami v rozsahu, ktorý by bol bežne potrebný na čítanie;
3. „kópia v prístupnom formáte“ je kópia diela alebo iného materiálu vyhotovená alternatívnym spôsobom alebo v podobe, vďaka ktorej má oprávnená osoba prístup k dielu alebo inému materiálu, čo znamená aj to, že takáto osoba vďaka tomu získa prístup tak ľahko a pohodlne ako osoba bez takejto zrkovej poruchy alebo iného postihnutia podľa odseku 2;
4. „povolený subjekt“ je organizácia, ktorá poskytuje vzdelávanie, inštruktážnu odbornú prípravu, adaptačné čítanie alebo prístup k informáciám pre oprávnené osoby na neziskovom základe, a to ako svoju hlavnú činnosť alebo ako jednu zo svojich hlavných činností alebo poslaní vo verejnom záujme.

Článok 3

Povolené spôsoby použitia

1. Členské štáty zabezpečia, aby na akýkoľvek akt potrebný na to, aby:
 - a) oprávnená osoba alebo osoba, ktorá koná v jej mene, vyhotovila kópiu diela alebo iného materiálu v prístupnom formáte na výlučné použitie oprávnenou osobou; a

- b) povolený subjekt vyhotovil kópiu v prístupnom formáte a informoval o nej, sprístupnil ňu, šírila alebo požičiaval kópiu v prístupnom formáte oprávnenej osobe alebo povolenému subjektu na účely výlučného používania oprávnenou osobou;

nebolo potrebné povolenie od držiteľa autorských práv alebo s nimi súvisiacich práv na dielo alebo chránený materiál podľa článkov 2, 3 a 4 smernice 2001/29/ES, článku 1 ods. 1 smernice 2006/115/ES, článku 8 ods. 2 a 3 a článku 9 smernice 2006/115/ES, článku 4 smernice 2009/24/ES a článkov 5 a 7 smernice 96/9/ES.

2. Členské štáty zabezpečia, aby sa v rámci kópie v prístupnom formáte rešpektovala integrita diela alebo iného materiálu s náležitým ohľadom na zmeny potrebné na sprístupnenie diela v alternatívnom formáte.
3. Na výnimku stanovenú v odseku 1 tohto článku sa vzťahujú článok 5 ods. 5 a prvý, tretí a piaty pododsek článku 6 ods. 4 smernice 2001/29/ES.

Článok 4

Kópie v prístupnom formáte na vnútornom trhu

Členské štáty zabezpečia, aby povolený subjekt usadený na ich území mohol vykonávať činnosti uvedené v článku 3 ods. 1 písm. b) v prospech oprávnenej osoby alebo povoleného subjektu usadeného v ktoromkoľvek členskom štáte. Členské štáty takisto zabezpečia, aby mohla oprávnená osoba alebo povolený subjekt usadený na ich území získať kópiu v prístupnom formáte alebo získať k takejto kópii prístup od povoleného subjektu usadeného v ktoromkoľvek členskom štáte.

Článok 5

Ochrana osobných údajov

Spracúvanie osobných údajov vykonávané v rámci tejto smernice sa uskutočňuje v súlade so smernicou 95/46/ES.

Článok 6

Zmena smernice 2001/29/ES

V článku 5 ods. 3 smernice 2001/29/ES sa písmeno b) nahrádza takto:

„b) použitie v prospech osôb so zdravotným postihnutím, ktoré sa priamo viaže na postihnutie a má nekomerčnú povahu, v rozsahu potrebnom vzhľadom na konkrétne zdravotné postihnutie, bez toho, aby boli dotknuté povinnosti členských štátov podľa smernice [...];“

Článok 7

Správa

Do [dvoch rokov od dátumu transpozície] predloží Komisia správu Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru o dostupnosti diel a iných materiálov v prístupných formátoch okrem tých, ktoré sú vymedzené v článku 2 ods. 1, pre oprávnené osoby a diel a iných materiálov pre osoby s iným zdravotným postihnutím, než je uvedené v článku 2 ods. 2, na vnútornom trhu. Táto správa bude obsahovať posúdenie toho, či by sa mala zvážiť zmena rozsahu pôsobnosti tejto smernice.

Článok 8
Preskúmanie

Najskôr po [piatich rokoch od dátumu transpozície] Komisia vykoná posúdenie tejto smernice a hlavné zistenia predloží Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru spolu s prípadnými návrhmi na zmenu tejto smernice.

Členské štáty poskytnú Komisii informácie potrebné na prípravu hodnotiacej správy a na prípravu správy uvedenej v článku 7.

Článok 9
Transpozícia

1. Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do [12 mesiacov od nadobudnutia účinnosti]. Komisii bezodkladne oznámia znenie týchto ustanovení.

Členské štáty uvedú priamo v prijatých opatreniach alebo pri ich úradnom uverejnení odkaz na túto smernicu. Podrobnosti o odkaze upravujú členské štáty.

2. Členské štáty oznámia Komisii znenie hlavných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré prijímajú v oblasti pôsobnosti tejto smernice.

Článok 10
Nadobudnutie účinnosti

Táto smernica nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jej uverejnení v Úradnom vestníku Európskej Únie.

Článok 11
Adresáti

Táto smernica je určená členským štátom.

V Bruseli

Za Európsky parlament
predseda

Za Radu
predseda